

ZPRÁVA PRACOVNÍ SKUPINY – o výsledcích průzkumu situace a perspektivách výuky cizích jazyků na FFUK (JC FF UK)

ZPRÁVA PRACOVNÍ SKUPINY – o výsledcích průzkumu situace a perspektivách výuky cizích jazyků na FFUK (JC FF UK)

Obsah

1. Pracovní skupina a její úkoly
2. Postup řešení úkolu
3. Cizí jazyky v oborovém studiu (výsledky)
4. Závěry a doporučení
5. Příloha 1: Tabulky (zpracované dotazníkové šetření)
6. Příloha 2: Dotazník

1. Pracovní skupina a její úkoly

Skupina, ustanovená děkanem dne 25.1. 2002 na základě usnesení AS FF UK č. 86, pracovala ve složení: dr. J. Štichauer, dr. L. Drnková, dr. Z. Jettmarová, K. Kočvarová. Úkolem skupiny bylo *“ ujasnit koncepční začlenění cizích jazyků do studia oborů, včetně cílů jejich výuky a úlohy cizojazyčné kompetence v profilu studenta i absolventa FF UK „. Termín podání zprávy byl stanoven na 1. týden březnu 2002. Zpráva je předkládána*

kolegiu děkana dne 8.3. 2002 a AS FF UK dne 14.3. 2002.

2. **Postup řešení úkolu**

Skupina provedla dotazníkové šetření na oborech pregraduálního i postgraduálního studia. Výsledky šetření zpracovala a vyvodila z nich závěry a doporučení.

3 . **CIZÍ JAZYKY VOBOROVÉM STUDIU**

Komentář k tabulkám, zpracovaným na základě dotazníkové akce, doplněný informacemi Jazykového centra o personálním zabezpečení a nabízených kurzech.

Tabulky zahrnují údaje z 33 pracovišť z celkového počtu 44. Celkový počet odevzdaných dotazníků je 47 (= 100%). Některá pracoviště, skládající se z několika oddělení, odevzdala za každou dílčí součást samostatný dotazník. 6 dotazníků ze 3 pracovišť přišlo po termínu v době již zpracovaných tabulek. Vzhledem k obsahu (výrazně se neliší od průměru), nebyly tabulky přepočítávány.

Pregraduální studium

Dotazník nerozlišoval jednotlivé formy studia, přesto se ukázalo, že zde existují rozdíly v požadavku jazykové kompetence. Dotazník nepostihuje tyto rozdíly:

- jednooborové x dvouoborové studium
- prezenční x kombinované studium
- bakalářské x magisterské studium
- nebylo přihlíženo k jazykům, které si obory učí v rámci plánu (např. portugal. pro francouzštináře,)

Současný stav:

A. První jazyk ve společném základu:

1. volný výběr jazyka umožňuje studentům **30** oborů (t.j. **64 %**)

1. zastoupení požadované úrovně A, B nebo vlastní volby je téměř vyrovnané:

9 : 10 : 11 (t.j. 19 : 21 : 23 %)

2. angličtina je předepisována jako první jazyk **6x**

němčina je předepisována jako první jazyk **7x**

A. Druhý jazyk ve společném základu:

1. volný výběr je studentovi ponecháván – **31 x** (t.j. **66 %**)

1. dominuje úroveň B – **19 x** (t.j. **40 %**)

2. úroveň není stanovena – **9 x** (t.j. **19%**)

3. **1 x** je jako atestace zdruhého jazka předepisován zápočet

Výuka je nepovinná, zkoušku (event. její typ – A nebo B), příp. zápočet stanovuje příslušný studijní program.

Výuka je zajišťována pracovníky JC: interní – 21, externí – 2, zahr. lektoři ZS – 2

(jedna interní pracovnice je vzahraničí – lektorát, vedoucí mediatéky má kratší pedagogický úvazek – 6 hod.).

Zastoupení jazyků podle výše pedagogických úvazků:

8 angličtinářů, 6 němčinářů, 2,5 francouzštináře, 0,66 španělštináře, 0,33 italštináře, 1,66 latináře, 1 ruštinář.

Nabídka kurzů:

JC vypisuje kurzy v těchto jazycích: A, N, Fr, R, Šp, L, It, angličtina v komunikaci

neslyšících.

Jsou vypisovány 4 úrovně výuky jazyka: kurz pro mírně pokročilé, kurz pro středně pokročilé, kurz pro pokročilé, Formy odborné jazykové komunikace.

Nabídka kurzů (ZS 2001-2002)

Jazyk	Časová dotace	Počet kurzů	Počet studentů	Průměrný počet stud. v kurzu	Počet studentů celkem
Angličtina	2×2 hod.	16	493	30,8	
Angličtina	1×2 hod.	13	240	32,3	733
Němčina	2×2 hod.	16	368	23	
Němčina	1×2 hod.	8	159	19,8	527
Francouzština	2×2 hod.	4	120	30	
Francouzština	1×2 hod.	3	91	30,3	211
Italština	2×2 hod.	1	40	40	40
Španělština	1×2 hod.	4	103	25,7	103
Latina	1×2 hod.	10	360	36	360
Ruština	1×2 hod.	6	194	32,3	194

Potřeby:

Co se týče frekvence jazyků, uváděných respondenty jako první jazyk, dominuje angličtina 28 (60%), následovaná němčinou 14 (30%), francouzštinou 11 (23%), ruštinou 8 (17%) a španělštinou 7 (15%).

Vpřípadě druhého jazyka je rozložení jiné, angličtina je až čtvrtá, žádaná je němčina 14 respondentů (30%), následovaná francouzštinou 10 (21%) a ruštinou 9 (20%).

U prvního jazyka klade většina pracovišť na přední místo schopnost studenta samostatné práce odborným textem (94%). Cizojazyčná odborná literatura je oborem vrámci studia zadávána (94%), případně se scizojazyčnými odbornými texty vrámci výuky přímo pracuje (74%).

Další místo zaujímá schopnost studenta porozumět mluvenému projevu odborným zaměřením (83%), případně schopnost samostatně se aktivně odborné diskuse účastnit (49%).

Možnosti zahraničních stáží uvádí 29 respondentů, t.j. 62%, a přednášejících ze zahraničí 34 (t.j.72%).

Vedle odborné orientace požaduje 57 % respondentů, aby studenti dobře zvládli komunikaci v denních situacích, t.zn. aby dokázali realizovat komunikativní potřeby a záměry

způsobem přiměřeným konkrétní situaci a obvyklým vdaném jazykovém společenství.

Základní úroveň komunikace preferuje 15 respondentů (32%).

Výše uvedené nelze interpretovat jako jednostranný dominantní požadavek pracovišť, preferující pouze receptivní schopnosti (práce s textem – 94% respondentů), neboť požadavek produktivních schopností je vyjádřen v několika znalostních úrovních (viz tabulka: aktivní účast v odborné diskusi, dobrá komunikace v denních situacích, porozumění na základní úrovni atd.) a uváděním možností zahraničních stáží a cizojazyčných přednášek.

U druhého jazyka jsou preference respondentů obdobné, do pozadí ustupuje schopnost porozumění odbornému mluvenému projevu – 17 (pouze 36%).

Odbornou literaturu v tomto jazyce zadává 27 respondentů (57%), stexty ve výuce pracuje 22 (47%).

Orientaci a schopnost přiměřené komunikace v denních situacích vyžaduje 14 respondentů (30%).

Řada respondentů udává v dotazníku také **třetí příp. další jazyk** (12x). Údaj je poněkud zkreslený, protože některá pracoviště sice uvádějí třetí jazyk, ale vlastně mají na mysli volený t.j. jazyk č. 2. Není pak zcela zřejmé, které pracoviště zamýšlí studentům předepsat tři a více světových jazyků.

Doktorské studium

Současný stav:

Vstupní znalost – představuje úroveň dosaženou v rámci pregraduálního studia (uznávána ZK A svýsledkem výborně a velmi dobře, ZK B svýsledkem výborně, uznávány jsou i jiné typy zkoušek, dosažených mimo FF).

Výstupní znalost – ověřuje komunikativní kompetence obecné a

zejména odborné a profesní.

Doktorand má být schopen prezentovat záměr své odborné práce, problematiku oboru, shrnout a zhodnotit vybranou prostudovanou literaturu, vyjádřit svůj názor a své stanovisko.

(Požadavky formulovány JC na základě doporučení AV)

Požadavky:

Co se týče jazyka, nejvíce respondentů ponechává na vůli doktoranda si první jazyk volit samostatně – 23 (t.j.49%). Angličtinu jako první jazyk preferuje 18 respondentů (38%).

Pouze 2 (4%) volí němčinu a 1 (2%) španělštinu.

U druhého jazyka je tomu obdobně, 23 respondentů (t.j.49%) dává doktorandům možnost volby, 8 (17%) jazyk stanoví.

Požadavky kladené na doktorandy odrážejí prakticky všechny komunikativní kompetence, zmiňované v dotazníku. Na rozdíl od pregraduálního studia se předpokládá i zvládnutí písemného projevu – uvedlo 28 respondentů (60%) a přednášení referátů 37 (79%).

Větší důraz je kladen i na produktivní řečové dovednosti, jejich zvládnutí předpokládá 29 respondentů (62%) v obecné rovině, ale již 36 (77%) v rovině odborné a profesní.

Druhý, příp. další jazyk v rámci doktorského studia lze na základě dotazníků charakterizovat jen obtížně. Respondenti uvádějí hlavní charakteristiku zejména prvního jazyka, případně poradí nestanoví vůbec.

4. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

Údaje získané dotazníkovým šetřením částečně potvrzují zkušenosti a dosavadní praxi Jazykového centra FF UK. Výsledky doporučujeme zapracovat do koncepce studia, systému jazykových kurzů JC FF UK a jejich obsahu takto:

Koncepce studia

Pregraduální studium

Bez ohledu na stávající či budoucí koncepci studia je nutné, aby obory specifikovaly konkrétní požadované jazyky vplánech svého pregraduálního studia, pokud tyto požadavky mají. Opodstatněnost této specifikace by neměla být zpochybňována, protože se váže na potřeby oboru – studijní literaturu, přednášky hostů, studijní stáže (zde je nutné z hlediska perspektivy upozornit na vazbu s dlouhodobým záměrem UK u studentské mobility a na konkurenceschopnost absolventa po přijetí ČR do EU). Vedle nesouladu mezi současným stavem a SZŘ z hlediska volby cizího jazyka (63% oborů nechává zcela libovolný výběr na studentovi) a stavem žádoucím (obory jazyk 1 specifikují jako konkrétní světový jazyk) výsledky ankety rovněž ukazují na předpoklad, že student požadovanou kompetenci získá na fakultě: vJC a prací s odbornou literaturou aj. na svém oboru).

Doporučujeme proto:

- a. zvážit vyjmutí předmětu „cizí jazyk Zk“ ze společného základu (dále označovaný jako jazyk 1) a zařadit ho, včetně bodové dotace, do oborových plánů; přitom je nutno zachovat atestaci jednotnou pro celou fakultu; obory pak budou podle svých potřeb jazyk specifikovat či nikoliv;
- b. další jazyk/y jsou již v oborových plánech uvedeny, nebo by je obory do nich měly začlenit, pokud je požadují z hlediska přípravy zajišťované Jazykovým centrem; i zde by kontrolní atestace měla být jednotná a specifikovaná jako Zk;
- c. obory by měly vplánech zároveň specifikovat požadovanou výstupní úroveň komunikační kompetence z hlediska jednotlivých jazykových dovedností/komunikačních potřeb: úroveň 1 – vyšší, úroveň 2 – nižší;
- d. Personální zajištění výuky: je nutno posílit výuku

angličtiny (1,0) a ruštiny (0,5).

Postgraduální studium

U doktorského studia se atestace (Zk) zaměří na schopnost mezinárodní komunikace voboru, kde převažuje angličtina jako lingua franca, a dále pak podle oborové specifiky němčina a francouzština. Požadavek na komunikační kompetenci musí být oborem specifikován na výstupu – rozlišují se: úroveň 1 (pro jazyk 1) a úroveň 2 (pro jazyk 2/3). Obor ve studijním plánu jazyky konkrétně uvede, pokud požaduje jejich atestaci.

System kursů

- Vpregraduálním studiu nabídnout kurzy pro jazyky : A, N, F, R, Š. Lat. Rozlišit dvě úrovně kompetence (1- vyšší a 2-nižší); úroveň 1 zahrne dobrou receptivní (pasivní) i produktivní (aktivní) kompetenci vpsaném a mluveném projevu používaném vakademickém prostředí (dostatečná komunikace písmem a slovem při studiu vzahraničí) a dobré dorozumění vběžné komunikaci. Úroveň 2 zahrne dobrou receptivní kompetenci psaného i mluveného projevu při studiu na UK a základní dorozumění vběžné komunikaci. U kursů je stanovena jednotná vstupní úroveň kompetence. U španělštiny, ruštiny a latiny se bude realizovat převážně kurs úrovně 2, přičemž kurzy latiny nepředpokládají vstupní znalost a jsou zaměřeny na porozumění textu (historické obory) a pochopení základních gramatických a lexikálních struktur (filologie). Kurzy italštiny se i nadále budou realizovat podle požadavků obou oborů.
- Kurzy pro doktorandy JC nepořádá, studenti však mohou využívat individuálních konzultací sučiteli JC. Pro atestaci jazyka 1 se předpokládá kvalitní vědecká komunikace písmem i slovem voblasti humanitních a společenských věd a dobré dorozumění vběžné komunikaci. Pro atestaci jazyka úrovně 2 se předpokládá receptivní

kompetence voboru a produktivní i receptivní kompetence pro základní dorozumění vběžné komunikaci. Vstupní kompetence jazyka 1 má jednotnou úroveň, která se zjišťuje testem. U jazyka úrovně 2 se vstupní kompetence nezjišťuje.

Obsah pregraduálních kursů

- Receptivní dovednosti (čtení a poslech sporozuměním) u jazykově náročnějších textů abstraktním/odborným obsahem z oblasti humanitních a společenských věd (jazyky 1 a 2/3);
- Produkce cizojazyčných psaných a mluvených projevů používaných ve studiu v oblasti humanitních/společenských věd, včetně jejich konvenční stylistické výstavby a komunikačních strategií (jazyk 1);
- Dovednost dorozumět se dobře vběžných komunikačních situacích s respektováním odlišností v rovině jazykové, parajazykové a mimojazykové (u jazyka 1 je úroveň této kompetence vyšší než u jazyka 2/3).

Další doporučení

JC FF UK vypracuje osnovy jazykových pregraduálních kursů pro uvedené úrovně kompetencí; úrovně požadovaných kompetencí/dovedností na vstupu i výstupu budou specifikovány odkazem na některý referenční standard (např. Jazykové Portfolio či konkrétní učebnici). U postgraduálního studia budou vstupní i výstupní požadavky specifikovány obdobným způsobem.

VPraze dne 3.3. 2002

PhDr. Libuše Drnková

PhDr. Zuzana Jettmarová, M.Sc.

Kateřina Kočvarová

PhDr. Jaroslav Štichauer

5. **Příloha 1: TAbulky (zpracované dotazníkové šetření)**

6. **Příloha 2: DOTAZNÍK**

DOTAZNÍK (vyplňte prosím za každý obor zvlášť)

(Netýká se jazyků studovaných jako obor, tj. např. angličtiny vrámci oboru anglistika nebo češtiny vrámci oboru čeština pro cizince apod.)

1. Pregraduální studium

1.1 Studijní obor (specifikujte):

1.2 Současný stav

Jazyk ve společném základu (požadovaný jazyk – úroveň – atestace):

Další předepsané jazyky v oborovém plánu (požadovaný jazyk - úroveň – atestace):

1.3 Potřeby

Jaká je žádoucí úloha znalosti cizího jazyka/cizích jazyků v profilu vašeho studenta?

1.3.1 Cizí jazyk (specifikujte) :

číst odbornou literaturu rozumět odbornému mluvenému projevu psát odborné texty přednášet referáty účastnit se aktivně odborné diskuse dobře komunikovat v denních situacích dorozumět se na základní úrovni dorozumět se na primitivní úrovni žádná aktivní znalost není potřeba jiné (rozveďte):

Požadujete vstupní znalost (test nebo ústní pohovor v přijímací zkoušce)? ano ne

Co má naučit studenta kurs v Jazykovém centru?

Co se naučí student voborové výuce?

Zadáváte studentům studijní literaturu v tomto jazyce? ano ne

Pracujete s texty v tomto jazyce při výuce? ano ne

Vysíláte studenty na stáž, kde tento jazyk v komunikaci používají? ano ne

Přijíždějí k vám přednášející v tomto jazyce? ano ne

1.3.2 Cizí jazyk (specifikujte) :

číst odbornou literaturu rozumět odbornému mluvenému projevu psát odborné texty přednášet referáty účastnit se aktivně odborné diskuse dobře komunikovat v denních situacích dorozumět se na základní úrovni dorozumět se na primitivní úrovni žádná aktivní znalost není potřeba jiné (rozveďte):

Požadujete vstupní znalost (test nebo ústní pohovor v přijímací zkoušce)? ano ne

Co má naučit studenta kurs v Jazykovém centru?

Co se naučí student voborové výuce?

Zadáváte studentům studijní literaturu v tomto jazyce? ano ne

Pracujete s texty v tomto jazyce při výuce? ano ne

Vysíláte studenty na stáž, kde tento jazyk v komunikaci používají ? ano ne

Přijíždějí k vám přednášející v tomto jazyce? ano ne

1.3.3. Cizí jazyk (specifikujte):

číst odbornou literaturu rozumět odbornému mluvenému projevu psát odborné texty přednášet referáty účastnit

se aktivně odborné diskuse dobře komunikovat v denních situacích dorozumět se na základní úrovni dorozumět se na primitivní úrovni žádná aktivní znalost není potřeba jiné (rozveďte):

Požadujete vstupní znalost (test nebo ústní pohovor v přijímací zkoušce)? ano ne

Co má naučit studenta kurs v Jazykovém centru?

Co se naučí student v oborové výuce?

Zadáváte studentům studijní literaturu v tomto jazyce? ano ne

Pracujete s texty v tomto jazyce při výuce? ano ne

Vysíláte studenty na stáž, kde tento jazyk v komunikaci používají? ano ne

Přijíždějí k vám přednášející v tomto jazyce? ano ne

2. Doktorské studium

2.1 Studijní obor:

2.2 Současný stav

2.2.1 Cizí jazyk 1 (specifikujte):

Požadovaná vstupní úroveň:

Požadovaná výstupní úroveň:

2.2.2. Cizí jazyk 2 (specifikujte):

Požadovaná vstupní úroveň:

Požadovaná výstupní úroveň:

2.2.3 Cizí jazyk 3 (specifikujte):

Požadovaná vstupní úroveň:

Požadovaná výstupní úroveň:

2.2.4 Cizí jazyk 4 (specifikujte):

Požadovaná vstupní úroveň:

Požadovaná výstupní úroveň:

2.3 Potřeby

Jaká je žádoucí úloha znalosti cizího jazyka/cizích jazyků v profilu vašeho studenta?

2.3.1 Cizí jazyk 1 (specifikujte):

číst odbornou literaturu rozumět odbornému mluvenému projevu psát odborné texty přednášet referáty účastnit se aktivně odborné diskuse dobře komunikovat v denních situacích dorozumět se na základní úrovni dorozumět se na primitivní úrovni žádná aktivní znalost není potřeba jiné (rozveďte):

Požadujete vstupní znalost (test nebo ústní pohovor v přijímací zkoušce)? ano ne

Co má naučit studenta kurs v Jazykovém centru?

Co se naučí student v oborové výuce?

Zadáváte studentům studijní literaturu v tomto jazyce? ano ne

Pracujete s texty v tomto jazyce při výuce? ano ne

Vysíláte studenty na stáž, kde tento jazyk v komunikaci používají? ano ne

Přijíždějí k vám přednášející v tomto jazyce? ano ne

2.3.2 Cizí jazyk 2 (specifikujte):

číst odbornou literaturu rozumět odbornému mluvenému

projevu psát odborné texty přednášet referáty účastnit se aktivně odborné diskuse dobře komunikovat v denních situacích dorozumět se na základní úrovni dorozumět se na primitivní úrovni žádná aktivní znalost není potřeba jiné (rozveďte):

Požadujete vstupní znalost (test nebo ústní pohovor v přijímací zkoušce)? ano ne

Co má naučit studenta kurs v Jazykovém centru?

Co se naučí student v oborové výuce?

Zadáváte studentům studijní literaturu v tomto jazyce? ano ne

Pracujete s texty v tomto jazyce při výuce? ano ne

Vysíláte studenty na stáž, kde tento jazyk v komunikaci používají? ano ne

Přijíždějí k vám přednášející v tomto jazyce? ano ne

2.3.3. Cizí jazyk 3 (specifikujte):

číst odbornou literaturu rozumět odbornému mluvenému projevu psát odborné texty přednášet referáty účastnit se aktivně odborné diskuse dobře komunikovat v denních situacích dorozumět se na základní úrovni dorozumět se na primitivní úrovni žádná aktivní znalost není potřeba jiné (rozveďte):

Požadujete vstupní znalost (test nebo ústní pohovor v přijímací zkoušce)? ano ne

Co má naučit studenta kurs v Jazykovém centru?

Co se naučí student v oborové výuce?

Zadáváte studentům studijní literaturu v tomto jazyce? ano ne

Pracujete stexty v tomto jazyce při výuce? ano ne

Vysíláte studenty na stáž, kde tento jazyk v komunikaci používají? ano ne

Přijíždějí kvám přednášející v tomto jazyce? ano ne

2.3.4. Cizí jazyk 4 (specifikujte):

číst odbornou literaturu rozumět odbornému mluvenému projevu psát odborné texty přednášet referáty účastnit se aktivně odborné diskuse dobře komunikovat v denních situacích dorozumět se na základní úrovni dorozumět se na primitivní úrovni žádná aktivní znalost není potřeba jiné (rozveďte):

Požadujete vstupní znalost (test nebo ústní pohovor v přijímací zkoušce)? ano ne

Co má naučit studenta kurs v Jazykovém centru?

Co se naučí student v oborové výuce?

Zadáváte studentům studijní literaturu v tomto jazyce? ano ne

Pracujete stexty v tomto jazyce při výuce? ano ne

Vysíláte studenty na stáž, kde tento jazyk v komunikaci používají? ano ne

Přijíždějí kvám přednášející v tomto jazyce? ano ne

V Praze dne _____

Podpis

_____